

ACTA REG. SCIENT. UNIVERSITATIS HUNG.

BUDAPESTINENSIS

ANNI MDCCCXI—MDCCCXII.

FASCICULUS I.

I.

BESZÉD,

MELY

A BUDAPESTI KIR. MAGYAR TUDOMÁNYEGYETEM

MDCCCXI—MDCCCXII. TANÉVI

RECTOR MAGNIFICUSA ÉS TANÁCSÁNAK BEIKTATÁSOKOR

1911. SZEPTEMBER 17-ÉN TARTATOTT.

II.

AZ EGYETEM MDCCCX—MDCCCXI.

:: TANÉVI TÖRTÉNETE. ::

III.

SZÉKFOGLALÓ BESZÉD.

IV.

TANÉVMEGNYITÓ BESZÉD.

A BUDAPESTI KIRÁLYI MAGYAR TUDOMÁNYEGYETEM TULAJDONA.

BUDAPEST,

M. KIR. TUDOMÁNYEGYETEMI NYOMDA.

1912.

P 11741 ~~11741~~

ACTA REG. SCIENT. UNIVERSITATIS HUNG.

BUDAPESTINENSIS.

ANNI MDCCCCXI—MDCCCCXII.

© ————— ☉ FASCICULUS I. ☉ ————— ©

I.

BESZÉD,

MELY

A BUDAPESTI KIR. MAGYAR TUDOMÁNYEGYETEM

MDCCCCXI—MDCCCCXII. TANÉVI

RECTOR MAGNIFICUSA ÉS TANÁCSÁNAK BEIKTATÁSÁKOR

1911. SZEPTEMBER 17-ÉN TARTATOTT.

II.

AZ EGYETEM MDCCCCX—MDCCCCXI.

:: TANÉVI TÖRTÉNETE. ::

III.

SZÉKFOGLALÓ BESZÉD.

IV.

TANÉVMEGNYITÓ BESZÉD.

A BUDAPESTI KIRÁLYI MAGYAR TUDOMÁNYEGYETEM TULAJDONA.

BUDAPEST,

M. KIR. TUDOMÁNYEGYETEMI NYOMDA.

1912.

ALTA REG. SCIENT. UNIVERSITATIS HUNG.

BUDAPESTENSIS

ANNA MUSEUM MUSEUM

NO. 1000

BESZÉD.

ÉRT.

A BUDAPESTI KÖZMŰVELŐDÉSI TÁRSASÁG

ÉRTÉSŐLETI MUNKÁI

ELŐZŐ MUNKÁI ÉS TÁRSASÁGI HÍRLEVELEI

1891. ÉVI

ÉRTÉSŐLETI MUNKÁI

ÉRTÉSŐLETI MUNKÁI

ÉRTÉSŐLETI MUNKÁI

ÉRT.

ÉRTÉSŐLETI MUNKÁI

A BUDAPESTI KÖZMŰVELŐDÉSI TÁRSASÁG

BUDAPEST.

M. REG. SCIENT. UNIVERSITATIS HUNG.

1891.

AZ EGYETEM TÖRTÉNETE

MDCCCCX—MDCCCCXI-BEN.

I.

BESZÉD,

MELLYEL

Dr. SZEPESSZOMBATI GENERSIÖH ANTAL,

M. KIR. UDVARI TANÁCSOS, ORVOS- ÉS SEBÉSZDOKTOR, SZEMÉSZ- ÉS SZÜLÉSZMESTER, A KÓRBONCZTAN ÉS KÓRSZÖVETLAN NYILVÁNOS RENDES TANÁRA, AZ I. SZ. KÓRBONCZTANI INTÉZET IGAZGATÓJA, BUDAPESTFŐ- ÉS SZÉKVÁROS SZENT ISTVÁN-KÓRHÁZÁNAK BONCZOLÓ-FŐORVOSA, A KOLOZSVÁRI TUDOMÁNYEGYETEMEN A KÓRBONCZTAN VOLT NYILVÁNOS RENDES TANÁRA, ORVOSI KARÁNAK VOLT DÉKÁNJA ÉS UGYANAZON EGYETEM VOLT REKTORA, A MAGYAR TUDOMÁNYS AKADÉMIA RENDES TAGJA, A BUDAPESTI KIR. ORVOSSEGYLET, A KIR. MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT, A NÉMET PATHOLÓGIAI TÁRSULAT RENDES ÉS AZ ORSZ. KÖZEGÉSZSÉGTANI TÁRSULAT VÁLASZTMÁNYI, A MAGYAR ORVOSI KÖNYVKIADÓ-TÁRSULAT ALAPÍTÓ- ÉS VÁLASZTMÁNYI, AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYLET VOLT VÁLASZTMÁNYI TAGJA ÉS ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI SZAKOSZTÁLYÁNAK VOLT SZAKELNÖKE ÉS ELNÖKE, A BELGRÁDI ORVOSSEGYLET LEVELEZŐ-TAGJA, AZ IGAZSÁG-ÜGYI ORVOSI TANÁCS RENDES ÉS A KÖZEGÉSZSÉGÜGYI TANÁCS RENDKÍVÜLI TAGJA, A KÖZKÓRHÁZI TÁRSULAT VOLT ELNÖKE, KOLOZSVÁR VÁROS TISZTELETBELI FŐORVOSA, A BP. ORVOSTUDOMÁNYI KAR VOLT DÉKÁNJA, A BUDAPESTI KIR. MAGYAR TUDOMÁNY-EGYETEM 1910—11. TANÉVI RECTOR MAGNIFICUSA

RECTORI MÉLTÓSÁGÁRÓL BESZÁMOLT

1911. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 17-ÉN.

Tekintetes Egyetemi Tanács!

Tisztelt Egyetemi Közgyűlés!

Örömmel üdvözlöm a díszes közönséget, elsősorban a magas kormány képviselőit. Megifjodott és új erőkkel teltek meg egyetemünk csarnokai, amikor összegyűltünk, hogy ősi szokáshoz híven beszámolhassak a mult tanév történetéről és beiktassam az egyetemnek autonomiája alapján megválasztott RECTOR MAGNIFICUSÁT és a karok dékánjait, mint az egyetem kormányzásában törvényes utódainkat új méltóságaikba és tisztségeikbe. Egyetemünk új Rectorát ünnepeljük, és tekintettel a tisztelt közönségre, rövidre kell fognom búcsúzásomat.

Csak egyszerű vázlatot terjeszthetek elő, mely az egyetem mult évi fontosabb eseményeit felsorolja.

Az egyetem célja, a tudományok terjesztése, előbbrevitele, nehéz munkát ad a tanszemélyzetnek.

Sajnálattal jelentem, hogy e tekintetben a lefolyt tanévben is súlyos veszteség érte egyetemünket: 1911 január 17-én vesztettük el LÁNCZY GYULA dr.-t, az egyetemes középkori történelem ny. r. tanárát, életének 61-ik, és budapesti tanárságának 20-ik évében. A kiváló tudós és széles látókörű tanár, a dialektika éles fegyverével, az analysis bonczoló erejével a beszéd kifogástalan készségét egyesítette, s lelkesen teljesítette kötelességét minden irányban. Mint a bölcsészettudományi kar volt dékánját, az egyetem csarnokából temettük.

BÉKEFI REMIG kari dékán megható, tartalmas beszéddel búcsúztatta el.

Az orvostudományi kar HIRSCHLER ÁGOSTON drt, az emésztőszervek bántalmainak magántanárát, címzetes rendkívüli tanárt és székesfővárosi kórházi főorvost 1911 július 8-án, és BÁRON JÓNÁS dr.-t, a sérvek kór- és gyógytanának magántanárát, a pesti izraelita kórház sebészfőorvosát 1911 augusztus 16-án egészen váratlanul vesztette el.

E nagytudományú, jeles szakférfiak emlékezetét Alma Materünk kegyelettel és hálával őrzi meg.

De másnemű veszteségek is érték egyetemünket a lefolyt tanévben. A tanév elején BALOGH JENŐ dr., a büntetőjog ny. r. tanára, kit a Felség bizalma a közoktatásügyi államtitkári állásba szólított, 1910 nov. 30-án megvált tőlünk. Tízéves tanári működése alatt nagy tudományával, buzgóságával, fáradhatatlan szorgalmával legjobbaink között is kivált, mint jogkari dékán pedig az egyetem kormányzatában kifejtett munkásságával kiérdemelte úgy tanártársai nagyrabecsülését, mint a hallgatók szeretetét és tiszteletét, mindezeknél fogva egyetemünk bizton számíthat arra, hogy jelenlegi állásában is lelkesen fogja előmozdítani az egyetem ügyét.

GLATTFELDER GYULA dr., ny. r. tanári címmel és jelleggel felruházott ny. rk. tanára a hitszónoklattannak, esanádi püspökké nevezetvéen ki (1911 márczius 8-án), a tanév végén szintén elfoglalta díszes méltóságát, hol magas czélokért küzdve, egyetemünknek ezentúl is jó barátja maradt. Mint a Szent Imre Collegium megalkotója és igazgatója, elévülhetetlen érdemeket szerzett,

PONORI THEWREWK EMIL dr., a classica philologia ny. rendes tanára, a bölcsészeti kar érdemes nestora, 1911 július 1-től fogva nyugalomba vonult. Ötven évet

betöltött tanári működése alatt gazdag és sokoldalú irodalmi munkásságával nemcsak hazánkban, hanem a külföldön is általános elismerést és dicsőséget aratott. A bölcsészettudományi kar dékáni és prodekáni tisztségét két ízben viselte és mint egyetemünk 1899/900. évi Rectora, történelmi tanulmányai alapján messze időkre kiható organisatorius tevékenységet fejtett ki. Adja az ég, hogy sokáig élvezhesse tanártársainak és tanítványainak tiszteletét és szeretetét!

Tanszemélyzetünk örvendetes gyarapodásáról a következőkben számolhatok be:

Az orvostudományi kar TELLYESNICZKY KÁLMÁN dr.-nak a második számú anatómiai tanszék nyilvános rendes tanárává (1911 január 4-én) történt kinevezésekor egy jeles és fáradhatatlan tanerővel lett gazdagabb. Lényegesebben gyarapodott a bölcsészettudományi tanártestület.

Ő cs. és ap. kir. Felsége CZIRBUSZ GÉZA dr. főgymnasiunai tanárt (1910 szeptember 10-én) a földrajz ny. r. tanárává, — NÉGYESSY LÁSZLÓ dr. egyetemi magántanárt (1911 február 19-én) a magyar irodalomnak, BLEYER JAKAB dr. kolozsvári nyilvános rendes tanárt (1911 április 30-án) a német irodalomtörténetnek és SIEGESCU JÓZSEF dr., a román nyelv és irodalom nyilvános rendkívüli tanárát (1911 június 8-án) ugyanezen tanszék nyilvános rendes tanárává nevezte ki. SCHMIDT JÓZSEF dr. magántanár (1910 november 22-én) az indogermán összehasonlító nyelvtudománynak, MAHLER EDE dr. címzetes rendkívüli tanár pedig (1910. évi november 29-én) a keleti népek ókori története tanszékén nyilvános rendkívüli tanárrá lettek. A kinevezettek eddigi működése teljes garanciát nyújt arra, hogy kathedrájukat hazánk javára fogják betölteni.

Sajnálattal kell felemlítenem, hogy SCHLESINGER LAJOS dr., volt kolozsvári egyetemi tanár, ki a bölcsészettudományi karnak a második matematikai tanszékre történt megtisztelő meghívását elfogadta, s kineveztetvén, 1911 márczius 11-én fel is esküdött, alighogy e tanszéket elfoglalta, már április 5-én beadta lemondását és a giesseni egyetemre távozott. Alapos reményünk van arra, hogy az egyetem, a haza ezen veszteségét el fogja viselni.

Magántanáraink száma a lefolyt tanévben örvendetesen gyarapodott. Magántanári képesítést nyert:

a hittudományi karon:

TRIKÁL JÓZSEF dr., a keresztény bölcsélet történetéből a XV. századig (52.572/1911. V/1. vkm. sz.).

A jog- és államtudományi karon:

BERNOLÁK NÁNDOR dr., kassai kir. jogakadémiai tanár a magyar büntetőjogból (27.179/1911. II/28. vkm. sz.); MÁRFFY MANTUANO REZSŐ dr., miniszteri osztálytanácsos a magyar közjogból (86.276/1911. VII/15. vkm. sz.). MATTYASOVSKY MIKLÓS dr., miniszteri titkár az agrárpolitikából (86.278/1911. VII/19. vkm. sz.) habilitáltatott.

Az orvostudományi karon:

VERMES LAJOS dr., „a természet kórtana, különös tekintettel a gyermek szembetegségeire“ című tárgykörből (27.967/1911. III/7. vkm. sz.); TÖRÖK BÉLA dr. a fülsebészetből (27.966/1911. III/9. vkm. sz.); RIHMER BÉLA dr. a húgy- és ivarszervek sebészetéből (27.178/1911. III/24. vkm. sz.); HERZOG FERENCZ dr. (86.111/1911. VII/12. vkm. sz.) és BENCZE GYULA dr., tanársegéd a belorvosi diagnostikából (86.112/1911. VII/13. vkm. sz.); TORDAY ÁRPÁD dr., tanársegéd „a vér- és

anyagforgalom betegségei“ című tárgykörből (86.113/1911. VII/15. vkm. sz.); KÖRÖSSY KORNÉL dr., tanársegéd a táplálkozás élettanából (86.274/1911. VII/19. vkm. sz.) habilitáltatott magántanárrá és OKOLICSÁNYI KUTHY DEZSŐ dr.-nak, a hydrotherapia és klimatologia magántanárának jogosítványa „a tüdővész kór- és gyógytana“ című tárgykörre terjesztetett ki (86.279/1911. VII/19. vkm. sz.).

A bölcsészettudományi karon:

GYOMLAY GYULA dr., Eötvös-collegiumi tanár az ó-görög philológiából (126.313/1910. XI/17. vkm. sz.); WESZELY ÖDÖN dr., főreáliskolai igazgató a paedagogia módszertanából (143.657/1910. XII/21. vkm. sz.); KISS ISTVÁN dr., levéltáros a magyar történelemnek 1490—1711. évi részére (33.152/1911. III/24. vkm. sz.); HECKLER ANTAL dr. a classica archeológiából (86.271/1911. VII/19. vkm. sz.); MAUTHNER NÁNDOR dr. az organikus chemiából (86.273/1911. VII/19. vkm. sz.); ZIMMERMANN ÁGOSTON dr., állatorvosi főiskolai tanár az emlős háziállatok összehasonlító anatómiájából (86.277/1911. VII/19. vkm. sz.); GEREVICH TIBOR dr., az olaszországi művészet történetéből a XIII—XVIII. századig (86.272/1911. VII/28. vkm. sz.) nyert magántanári képesítést.

Végül PEKÁR KÁROLY dr., a budapesti VII. ker. állami főgymnasiumnak jeles tanára, aki ezen tanév folyamán a művészeti psychológiából habilitáltatott magántanárrá (143.656/1910. VII/21. vkm. sz.), hosszas szenvedés után 1911 augusztus 20-án, a tudomány nagy kárára, férfi kora delén elhunyt.

Húsz új magántanárral szaporodott tehát egyetemünk; s leszámítva a veszteséget, itt jelenleg 181 és a 3 címzetes rendes és 38 címzetes rendkívüli tanárral együtt 222; a kolozsvári egyetemen 40 + 4, tehát össze-

sen 266 magántanári succrescentia áll rendelkezésre. Másfelől tudjuk azt is, hogy nem egy jeles erő működik itt és az ország vidéki tudományos intézeteiben és más állásokban, hol az alaki qualificatiót nem szerezhették meg, s azért teljesen osztozom CONCHA Győző, PLÓSZ SÁNDOR, SCHWARCZ GUSZTÁV tanárok véleményében,¹ hogy egy vagy két egyetem felállításának a tanerők hiánya miatt ad calendae graecae elodázása épen-séggel nem indokolható.

Tanári, irodalmi, tudományos, kulturális és közéleti érdemeik elismerésül a tanári személyzet sorából legfelsőbb kitüntetésben részesültek:

A hittudományi karon:

annak nestorát, BREZNAY BÉLA dr.-t, a keresztény erkölcstan ny. r. tanárát, a hittudományi karnak négy ízben volt dékánját és az egyetem volt Rectorát (1892—1893-ban), Ő Felsége a magyar királyi udvari tanácsosi címmel tüntette ki; — MIHÁLYFI ÁKOS dr.-t, a lelkipásztorkodástan nyilvános rendes tanárát, volt dékánt és prodékánt pedig a III. o. vaskorona renddel;

A jog- és államtudományi karon:

LÁNG LAJOS dr.-t, a statisztika nyilvános rendes tanárát, egyetemünk 1905—906. tanévi Rector Magnificusát, volt kereskedelmi ministert, valóságos belső titkos tanácsost, a magyar bárói méltósággal és csanakfalvi előnévvel; — BALOGH JENŐ dr.-t, a magyar büntetőjog nyilvános rendes tanárát, volt jogkari dékánt, és CSARADA JÁNOS dr.-t, a nemzetközi köz- és magánjog nyilvános rendes tanárát, volt jogkari dékánt, a magyar királyi udvari tanácsosi címmel, továbbá SCHWARCZ GUSZTÁV dr.-t, a váltó- és kereskedelmi jog

¹ A felső oktatásügyi egyesület közleményei. 24., 64., 68. old.

nyilvános rendes tanárát, volt jogkari dékánt pedig a magyar nemességgel, szászi előnévvel.

Az orvostudományi karon:

LIEBERMANN LEO dr., a közegészségtan ny. r. tanára, volt dékán, és BÓKAY JÁNOS dr., a gyermekgyógyászat ny. r. tanára magyar királyi udvari tanácsosokká lettek, és PREISZ HUGÓ dr., a bakteriológia ny. r. tanára a francia officier du Merite Agricole rendi okmányt nyerte. — KÉTLY LÁSZLÓ dr., magántanárnak az egyetemi rk. tanári cím adományoztatott.

A bölcsészettudományi karon:

GOLDZIEHER IGNÁCZ dr., a semi philologia ny. r. tanára magyar királyi udvari tanácsossá lett, és MARGALITS EDE dr., a horvát nyelv és irodalom nyilvános rendes tanárának két kötetes munkája felajánlásáért a legmagasabb köszönet nyilvánított.

Alma Materünk KEMÉNY HÖRTLE KÁROLYT, a jog- és államtudományi kar javaslata alapján, jogtudori ötvenéves évfordulója alkalmából jubiláris oklevéllel tüntette ki.

Egyetemünk szokásos ünnepeit a mult tanévben is megtartotta. Ő Felsége neve napján és születése évfordulóján az Egyetemi Tanács hódoló tisztelettel nyilvánította szerencsekívánatát; Úrnapján, az országos ünnepen és Szent István napján résztvett a szertartásokban, — s hagyományos kegyelettel áldozott Mária Terézia királynő és Erzsébet királyné emlékezetének.

A kebli ünnepélyek közül különösen kiemelem a június 23-án tartott *sub auspiciis Regis* felavatást, melyen a királyi kegy folytán ez évben három jeles tanítványunk, BOGSCH ÁRPÁD államtudományi, SCHÜTZ JÁNOS orvos- és VENDL ALADÁR bölcsészettudorrá avattattak. E lélekemelő ünnep fényét fokozta azon

körülmény, hogy Ő Felsége legmagasabb képviselőjében ZICHY JÁNOS gróf, vallás- és közoktatásügyi miniszter úr Ő nagyméltósága tartalmas, lelkes beszéddel fogadta a kitüntetettek köszönetét.

Külföldi tudományos congressusokra és ünnepélyekre számos meghívás érkezett egyetemünk tanácsához. Ezek közül a Senatus delegátussal képviseltette magát: a berlini nemzetközi történelemtudományi congressuson, ahol KEVEHÁZI KOVÁTS GYULA dr., ny. r. tanár jelent meg; — a drezdai nemzetközi egészségügyi kiállítás alkalmából rendezett ünnepélyen SZENTLŐRINCZI LIEBERMANN LEO dr., ny. r. tanár, a római VII-ik nemzetközi dermatologiai és syphilographiai congressuson NÉKÁM LAJOS dr., egyetemi ny. r. tanár, a római X-ik nemzetközi földrajzi congressuson KÖVESLIGETHY RADÓ dr., ny. r. tanár, a londoni első egyetemes fajok congressusán TÖRÖK AURÉL dr., ny. r. tanár, a bolognai IV-ik nemzetközi bölcsészeti congressuson KÁRMÁN MÓR dr., cz. r. tanár, a skóczi szent Andrew egyetem ötszázéves fennállásának emlékünnepélyén HANUY FERENCZ dr., ny. r. egyetemi tanár. Azonkívül az orvostudományi kar a British medical association-nek ez idén Birminghamban tartott nagygyűlésére és a berlini orr- és gégegyógyászati congressusra dr. ÓNODI ADOLF ny. rk. tanárt, továbbá a párisi stomatologiai congressusra dr. ÁRKÖVY JÓZSEF ny. rk. tanárt küldötte ki.

Üdvözlőirattal köszöntöttük továbbá a christianiai egyetemet alapításának százéves, a breslauer egyetemet kétszázéves ünnepélyén, a jassyit félszázados ünnepén, a poseni német philologusok gyűlését, az atheni nemzetközi orientalista congressust, a rennesi egyetemet új épületének felavatási ünnepélyén.

Azon hazai tantestületek, tudományos és culturális

egyesületek s hatóságok által rendezett ünnepélyekre érkezett meghívások közül, amelyeken az Egyetemi Tanács kiküldötte megjelent, kiemelem a budapesti kir. József-műegyetem (HANUY FERENCZ dr., hittudományi kar dékánja) és az állatorvosi főiskola megnyitó-ünnepélyeit, a műegyetemi segélyegylet zászlófelavatási ünnepélyét (a rector és SÁGHY GYULA prorektor), a magyar vegyészek congressusát (LENGYEL BÉLA ny. r. tanár), a magyar numismatikai társulat százados évforduló (HAMPEL JÓZSEF ny. r. tanár) és a Kisfaludy-társaság ünnepi közgyűlését (SZINNYEI JÓZSEF bölcsészeti prodeán), az Országos bányászati egyesület, a Magyar jogászegylet ünnepi közgyűlését (SÁGHY GYULA prorektor), a Nemzetközi vas- és gépipari kiállítás megnyitó-ünnepélyét (HANUY FERENC hittudománykari dékán), az ifjúsági egyesületek által *Apponyi Albert* gróf volt közoktatásügyi miniszterünk tiszteletére, amerikai útjáról történt hazatérése alkalmából rendezett díszebédet (a rector és SÁGHY GYULA prorektor), a Szent Imre Collegium ifjúsága által *Glattfelder Gyula* dr. püspök tiszteletére rendezett búcsúünnepélyt (SÁGHY GYULA prorektor), *Falk Miksa*, a kitűnő publicista, (BALOGH JENŐ ny. r. tanár) és *Munkácsi Mihály* a halhatatlan festőművész síremlékének leleplezési ünnepélyét (MAGYARY GÉZA prodéán).

A királyi várban 1911 február 23-án megtartott udvari bálon a Rector a dékánokkal testületileg vett részt.

Az év folyamán HEGEDÜS ISTVÁN dr. ny. r. tanár 25 éves, és a bölcsészettudományi kar érdemdús nestora, PONORI THEWREWK EMIL dr. ny. r. tanár 50 éves jubileumukat tanártársaik és hálás tanítványaik szűkebb körében ülték meg.

Áttérve hallgatóságunk általános ügyeinek ismertetésére, első sorban kiemelem azt, hogy a lefolyt tanév első felében hallgatóink száma 7547-re szaporodott, és így az egyetem fennállása óta soha el nem ért magasságra emelkedett, úgy hogy Alma materünk a világ legnépesebb egyetemei közé sorakozik. Minthogy erről a májusi közgyűlésen már bővebben szólottam, a további reflexióktól ez alkalommal tartózkodom és csak néhány adatot említek fel arra nézve, hogy mekkora összegeket fordít az állam arra, hogy szegénysorsú tehetséges és szorgalmas hallgatóinknak a tudományokban való kiképzését lehetővé tegye. A különben is aránylag igen csekély tandíjból (félévenként 79 korona) az első félévben 121.462 korona 50 fillér, a második félévben 126.512 korona 50 fillér, együtt 246.975 korona engedtetett el.

Magánosok és testületek lelkes áldozatkészsége folytán az egyetemi alapok ez évben is szaporodtak s a meglevők a Tanács gondos kezelése alatt jelentékenyen növekedtek.

Az ösztöndíjak, segélyezések, eltekintve a kiosztott (7456 korona 15 fillér) pályadíjaktól, továbbá a tudományos utazási ösztöndíjaktól (23.950 korona), az egyetemi demonstratorok, gyakornokok, műtőnövényedékek, semináriumi segédek jutalomdíjaitól (66.200 korona): készpénzben 423.099 korona 93 fillérnyi összeget tettek ki.

Ezenfelül az ifjúság kebelében alakult humanitárius és kulturális egyesületek a lefolyt tanévben egymással egyetértésben iparkodtak céljaikat megvalósítani. Alapítványi tőkék folytonos emelkedését örömmel jelezhetem.

Különösen kiemelem itt a legfelsőbb védnökség

alatt álló Egyetemek Kórház-Egyletét, mely a lefolyt tanévben több ezerre rúgó ambulans-beteg mellett 1034 fekvőbetegget látott el 4712 ápolási napon, továbbá az Ő cs. és kir. Fensége JÓZSEF FŐHERCZEG úr védnöksége alatt álló Általános egyetemi segélyegylet, valamint a Mensa academica egyesület működését is. Az előbbi a folyó tanévben kibővített Diák-Otthonban már 60 hallgatónak adott egész éven át díjtalanul lakást s ezenkívül többeket lakbérsegélyben, tandíj- és vizsgadíj-segélyben részesített, a Mensa academica pedig 1647 szegénysorsú hallgatónak nyújtott 24.306 korona 30 fillér értékben ebéd- és vacsorasegélyt. Az elengedett tandíj, az ösztöndíjak és segélyezések, a pályadíjak, állami és orvoskari utazási ösztöndíjak, az ifjúsági egyesületek által kiosztott összegek, a demonstrátorok, gyakornokok, mütönövendékek, seminariumi segédek jutalomdíjai együttvéve a 800.000 koronát jóval meghaladják.

Rectori működésem alatt főként arra törekedtem, hogy zavartalan béke honoljon a tudománynak szentelt csarnokaiban s ma megnyugvással mondhatom, hogy e tekintetben elértem célomat, amit persze az Egyetemi Tanácsnak, kiváltképen pedig SÁGHY GYULA érdemes prorektor úrnak, és miért ne valljuk be őszintén, az ifjúsági egyesületek vezetőinek, buzgó és okos elnökeinek köszönhetek. Az ifjúság magaviselete az egész év alatt harmoniában állott a tudományok művelésével és azon társadalmi követelményekkel, melyek a legfelsőbb tanintézet látogatóitól méltán elvárhatók. Ennélfogva a Senatus a múlt tanévben csak kivételesen foglalkozott hallgatók ellen indított fegyelmi ügyekkel és örömmel tapasztaltam, hogy rectori elődeim által behozott óvórendszabályaink következetes érvényesítése

mellett, a régebbi időben elég sűrűn ismétlődő legsúlyosabb vétségek: index-hamisítás stb., a lefolyt tanévben csakis egy-két esetben merültek fel, s a legtöbb fegyelmi ügy ifjúkori meggondolatlanságból, könnyelműségből és tájékozatlanságból elkövetett vétségnek minősülvén, dorgáláson túlmenő megfenyítést nem vont maga után. Az ifjúság megtartotta hagyományos ünnepeit hazafias lelkesültséggel, fényes sikerrel, de minden nemzetiségi, felekezeti súrlódás és túlzás nélkül, úgy hogy e tekintetben semmiféle panasz sem merült fel.

A vallás- és közoktatásügyi minister úr kezdeményezése folytán a jogi oktatásra vonatkozólag fontos tanulmányi reformmozgalom indult meg, melyhez a jogi kar és a Tanács is hozzászólott; a döntés rövid idő múlva várható. Másfelől felemlítem, hogy a MEDVECZKY FRIGYES dr. ny. r. tanár buzgó fáradozása folytán létrejött Felső oktatásügyi egyesület május hóban tartott enquete-tárgyalásai, az egyetemalapítással kapcsolatos kérdések beható megvitatásával, a felső oktatásügy feladataira irányuló gondolkodásnak és gyakorlati alkotásnak sok tekintetben utbaigazító és termékenyítő impulsusokat adott.

* * *

Az egyetem különböző tanintézeteinek fejlődése is lényegesen előre haladt. Nagy örömmel jelenthetem, hogy a bölcsészettudományi kar a műegyetemi régi épülecsoporthoz, mely a múlt év folyamán nagy költséggel czélszerűen átalakított, e tanév folyamán használatba vette. Viszont a bölcsészettudományi kar kivonulása után a központi egyetemi épületnek felszabadult része a hittudományi és főleg a jog- és államtudományi kar szükségleteire átalakítva, új rendeltetésének már szintén átadható. Ezzel végre elértük azt,

hogy a jogi kar hallgatósága tényleg látogathassa az előadásokat, hogy a seminariumi munkálatokban csoportonként részt vehessen és hogy a hittudományi kar régi óhaja, miszerint tanfolyama öt évre kiterjesztessék, megvalósuljon. Az átalakítási munkálatok folyamatban vannak és a jogi seminariumok felszerelésére szükséges összegek a jövő évi költségvetési tervzetbe felvételtek.

Az orvostudományi kar új klinikai épületei gazdag felszereléseikkel használatba vétettek és az elmúlt tanévben már megkezdették áldásos működésüket; a régi intézetek folytatólagos felszerelésére is tekintélyes összegek utalványoztattak ki.

Nem hallgathatom el azt, hogy egyetemünknek még sok és égető szükséglete van. Így a nagyértékű és a tudomány művelése tekintetében elsőrendű követelmény: az egyetemi könyvtár számára emelendő czélszerű hajlék, az új egyetemi könyvtár, a kórboncz-tani intézet, az általános állatkísérleti épület, a bőrgyógyászati klinika stb. megfelelő elhelyezése, parallel tanszékek fölállítása és a tanerőknek megfelelő szaporítása. A karoktól, intézetektől, klinikáktól és tanároktól kitöltött lapok felhasználásával a mult tanévben egybeállított költségvetési tervzet, mely az állami költségvetési előirányzatba leendő beillesztés végett a közoktatásügyi kormányhoz terjesztetett fel, valóban nagy áldozatokat követel a törvényhozástól, de a közoktatási minister úrnak és tanácsosainak bölcs belátása, az egyetem iránt tanúsított meleg érdeklődése és jóindulata biztos reményt nyujt arra, hogy az egyetem további fejlődése nem fog fennakadni.

* * *

Hálátlanság volna, ha fel nem említeném azt, hogy az egyetemi administratív hivatalok tisztviselői

számának szaporítása, a tisztikar helyzetének javítása s a tisztviselői status rendezésének ügye a lefolyt tanévben hatalmas lépéssel haladt előre azon az úton, amelyet Senatusunk évtizedek óta szorgalmazott. A minister úr, a tisztviselői karnak hozzám benyújtott emlékirata nyomán hozott tanácsi fölterjesztésünkre kilátásba helyezte, hogy hajlandó illetékes helyen javaslatot tenni aziránt, hogy az 1912. évi állami költségvetésben a meglevő X. fizetési osztályú két egyetemi fogalmazó állása a IX. fizetési osztályba helyeztessék, — két új IX. fizetési osztályú egyetemi fogalmazói, két X. fizetési osztályú egyetemi segédfogalmazói s egy IX. fizetési osztályú egyetemi levéltárosi állás szerveztessék; a quaestori állás a IX. fizetési osztályból a VIII. osztályba, és az ellenőri állás a X. fizetési osztályból a IX. osztályba helyeztessék, egy XI. fizetési osztályú számtiszti állás rendszeresíttessék; a meglevő három irodasegédtiszi állásból egy X. fizetési osztályú irodatiszti és két XI. fizetési osztályú egyetemi tollnoki állás szerveztessék s végül két tollnoki és egy írógépkezelőnöi állás létesíttessék. Addig is, míg ez megtörténhetik, három fogalmazó szakbeli fizetéstelen tisztviselőnk és négy kezelési szakbeli fizetéstelen tisztviselőnk és díjnokunk részére az illető fizetési osztály és az eddig élvezett összes napi-díj közötti különbözeteket visszamenőleg 1911 január 1-ig működési pótlék czímén folyósította.

Két irodasegédtiszi állásnak tollnoki állássá átszervezése és egy írógépkezelőnöi állásnak rendszeresítése az 1911. évi állami költségvetésben megtörténvén, az illetőket a XI. fizetési osztályba már kineveztem. Ily módon meg lesz adva a lehetőség, hogy a nagyra nőtt egyetem administratiója a rectori

hivatalban, a quaesturában és a dékáni irodákban annak rendje szerint lebonyolítottassék, s az évek óta felhalmozott értékes anyag szorgalmas kezelés mellett rendeztessék és kellő módon kihasználtsassék.

Vázlatos beszámolómnak végére értem és a tisztelt közgyűlés láthatja, hogy rövid rector-ságom alatt — hiszen még egy évig sem tartott — egyetemünk békésen fejlődött tovább: tanszemélyzete gyarapodott, hallgatóinak száma megnövekedett, intézetei tágultak, vagyona szaporodott, administratiója javult. Távol áll tőlem, hogy az év szerencsés lefolyását saját érdememül foglaljam le, hanem őszinte és meleg köszönetet mondok az Egyetemi Tanácsnak, tanártársaimnak a szíves jóakaratóért és meleg támogatásért, az egyetemi ifjúságnak helyes magatartásáért és ragaszkodásáért, az administratív hivatalok fejeinek és személyzetének, első sorban a kötelesség-hű tanácsjegyzőnek, MARGITAI ANTAL dr., kir. tanácsos úrnak buzgó és fáradhatatlan tevékenységeért. Mindenek fölött tiszteletteljesen hálát mondok a közoktatási kormány élén álló Vallás- és közoktatásügyi Minister úrnak és az egyetem ügyeit gondozó tanácsosainak.

Tisztségem letelvén, megválok e díszes helytől és örömemre szolgál, hogy tisztelt Kollegám, a szabályszerű időben megválasztott Rector Magnificus, ki súlyos betegsége miatt állását annak idején nem foglalhatta el, most viruló egészségben, megifjodva tért vissza körünkbe.

Az egyetem rector-gyűlése, a karok választási jegyzőkönyvei és a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi minister úr megerősítő leirata alapján az új egyetemi hatóságokat tisztségükbe ezennel beiktatom és pedig

FRÖHLICH IZIDOR dr., bölcsészettudománykari ny. r. tanárt a rectori és tanácselnöki székbe Rector Magnificussá, ZUBRICZKY ALADÁR dr., ny. r. tanárt a hittudományi, KEVEHÁZI KOVÁCS GYULA dr., egyetemi ny. r. tanárt a jog- és államtudományi, TANGL FERENCZ dr., egyetemi ny. r. tanárt az orvostudományi és BEKE MANÓ dr. ny. r. tanárt a bölcsészettudományi kar dékánjává és elnökévé és őket beiktatottaknak nyilvánítom. Méltóságod, kit harmincz évet meghaladó tanári működése, tudományos érdemei és kipróbált administratív képessége alapján szerencsés választás ültetett a rectori székbe, fogadja Ferencz király ajándékát, e díszes aranylánczot és az egyetem alapítójától reánk maradt ősi sceptrumot, fogadják a kari dékánok hatósági jelvényeiket és foglalják el megillető helyeiket. Isten áldása kísérje működésüket, szolgáljon az egyetemünknek és a tudomány javára, a haza hasznára!